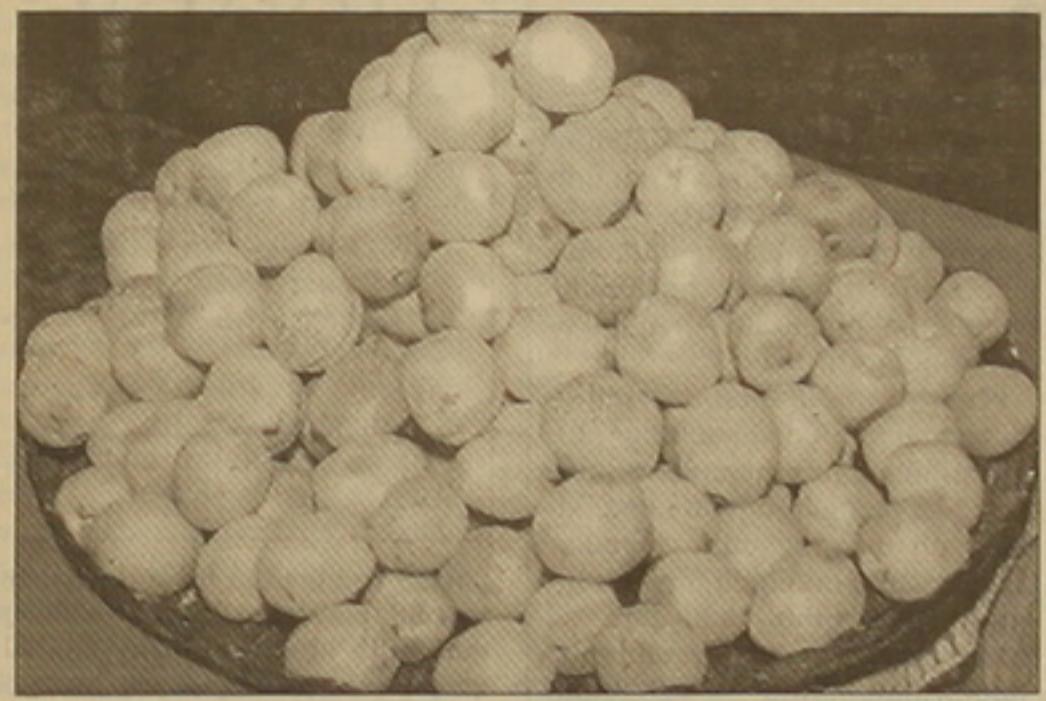


Ծիրաւն եւ խաղող

Նախանցյալ շաբաթ Արագածոս-
ի մարզի մի խանի գյուղերում ծիրա-
ցնենի տեղական անսպասելիո-
ւն ծակծկվեցին, իսկ դժուդները տե-
ղական հետք կատարեցին, սեացան ու
թափվեցին, մասհոգ դասմում էին
համազուղացիներն ու ավելացնում,
որ ոչ անձեռ, ոչ կարկուտ էր եկել ոչ էլ
արեւ էր կիզիչ... Պատճառները դար-
գելու համար այցելեցի Մերձավանի
խաղողադրտղագինեգործական
կենտրոն (Նախարարության գիտահետազո-
տական ինստիտուտ) ու գրուցեցի գյու-
ղահանտեսության գիտությունների թեկ-
նիական Վարարակն Էպաստետամին



հետ: «Այս տարի եւ ծիրանի, եւ կորիգավոր դժուդների չորացումների մասին ահազանգեր եղել են, ոյս հետամբ է հիվանդությունների՝ ծակուկեն բծավորություն, մոներյալ այրվածք: Երկու հիվանդություններն եւ սնկային են, որոնց դեմ դայլարի բռնուածք ոլիսի առվեն դեռ աշնանը: Չաս սնտեսություններ եւ այգեգործներ անտեսել են այդ երեսություն եւ գարնանը սրսկումներ չկատարած այգեներուածք բռնկվել են այդ երկու հիվանդությունները: Ուստի խորհուսդ է Տրվուածք բոլոր կորիգավոր դժուդներն աշնանը եւ վաղ գարնանը, որոնց վրա ի հայտ են եկել այդ հիվանդությունները, սրսկել բորդոյան հեղուկ (2-3 տոկոս լուծություն): Այն սնտեսություններուածք, որոնի ժամանակին կատարել են սրսկումները, գերեւ բացակայում են այդ հիվանդությունները: Խոկ հիվանդության հարուցիչները ոչնչացնելու համար անհրաժեշտ է տողագ բուժանյութի 0,06 տոկոսանոց լուծություն, որը նաև կանխում է հիվանդությունների տարածումը: Գերազանց արդյունն է տախս նաև ողնձի լիորօնիդի 0,6 տոկոսանոց լուծություն, խորհուսդ ՏՎԵ մասնագետը եւ նույն, որ այս տարի նախորդ երես տարիների համեմատ սղասպնդ է բարձր թերթ Արարայան հարթավայրուածք եւ նախալեռնային գոտիներուածք: Նախակինուածք գիտահետազոտական ինստիտուտն ուսեցել է մինչեւ 60 տորտի կուլտեկին այգի, որն այժմ չկա, բայց աշխատանքներ են տառվում կրկին հակամելու սորտերը եւ գենոֆոնուածք տակուանելու համար:

Խաղողի որբեր
սրբելիս ձիւս ընտիւ
քուժանյութեր

Երգուցով էի գիտական կենսունի գիտականների հետ, Արեւածայ գյուղի ահազանգ սացվեց, որ խաղողի տերեմները կծկվել են, բերք չունացել է: Օգտվելով աղիքից, գիտականությունի առաջատար գիտաշխատող, գյուղատնտեսական գիտ. թեկնածու Ներենիկ Սաֆարյանի հետ այցելեցին Արեւածայ գյուղ: Փորձառու գիտականը տեղում ուսումնասիրություններ անցկացնելուց հետո դարձարանեց, որ. «Բուսի Վերին մասի տերեմները բավականին ծեափոխված են, աճը կանգնած է շիվի գագաթնային մասում: Դեսարերական է, որ խաղողի շիվերը տերեածոցում ունեն բողոք (գալիք տառվա համար) և այդ բողոքի կողին կա երկրորդ կարգի բջջաշիվ, որը չի վնասվել ու եթե դրանից վերև եղած մասը ծեռասվել լար հնարապոր է փրկել հա-



Ֆիդուսի Հարությունյանց եւ Ղերեթիկ Սաֆարյանց
զննում են խաղողի այրված ուսերը

զան եւ բայլետոն նյութերով՝ սրվակ ներով։ Սրվակները հաճախ լցնում են մասնավոր անձինք իրենց սներուադարձաբանուած եր դրս Սաֆարյանը հաճախ դրանց մեջ խախտվուած են չափահանակները, կամ ել վաճառողի սխալ ցուցուանվ գմուած են բումանյութ, որը խաղողի վազի համար նախատեսված չէ, ու վազի նուր մասերը այլպիս են երրորդ նյութի առկայությունից՝ բուժվելու փոխարեն։ Տավայի է, որ մեր հանրապետություն հերթեցիսներ են ներկուած անհատներ ու առանց համարատասխան լաբորատոր ստուգման, վաճառուած են՝ վճարելով բուսերին։ Սա հարցերի հարցն է, որը լուրջ ուշադրության կարի ունի եւ վերահսկողության դեմք է ենթարկվեած անին մի մաճարուոր ըստանուա-

ԿԵՆՏՐՈՆԸ ԻՆՂԱԾՈՒՐՅԱՆ
ԼԱՐԻՒՄ ՌԱՄ

«ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության Մերձավանի խաղողաբուծակինեգործության կենտրոն այսօր լուրջ դժվարություններ ունի, մեր գործի ժամանակ դատմում էն կենտրոնի տնօրեն Ֆիրդուսի Դարությունյանն ու Գիտական գծով փոխառօրեն (1986 թ.) Լետն Ղազարյանը: 1927 թ. հիմնադրված հնստիտուտը մեծ համբավ ու հեղինակություն է ունեցել: Խորհրդային տարիներին հիմնվել են առյունաբերական այգիներ, մինչեւ 37 հազար հեկտար խաղողի այգիներ, ամեն տարի շուրջ 180 հազար տոննա խաղող է նքերվում միայն գինեգործության եւ կոնյակագործության համար: Սակայն

հետխորհրդային օքանում տարեայ նորեն խաղողի այգիները խնդվեցին, դասմում էր որն Ղազարյանը մնաց միայն 7-8 հազար հա այդուն էլ իր ազդեցությունն ունեցաւ ինստիտուտի գործումնեության վրա: Եթե այդ տարիներին ինստիտուտում աշխատում էին շուրջ 200 գիտաշխատող, 17 դոկտոր, 3 ակադեմիկոս այժմ գիտական կենտրոնում մնացել են նվիրյալ 50 գիտաշխառողներ, որոց միջին տարիքը 70 եւ ավելի է նրանց աշխատավարձը չփ գերազանցում 18-20 հազար դրամը»: Այժմ, երբ գինեցրեությունը, խաղողագործությունը զարգացման ոտի են մտել ու այս կարեւոր անելիներ ունի գիտական կենտրոնը, նյութական աջակցությունը ու հարցերի դաշտային աններ կլուծի: ՀՀ վաշարեական գաղտությամբ գիտական իիմնարկների գիտության թեկնածուներին են դրկուներին հումվարից ոլես է վճարեն 5000-ական եւ 10000-ական դրամ հավելավճար, որն առ այսօր չփ ստացվել: «Այսօր եթևասարդ կարեւու 15 հազար դրամով չեն գալիս մենու աշխատելու, եթե տարին մեկ ասուհիան է գալիս, այն էլ բանակից ազատվելու համար, ավարտելուց հետո գմում է բարձր վարձառվող աշխատանիշ: Զկան փոխարինողներ և ամսանավամերի ուսուագումն լուրսական

գիտական կենտրոնի ղատերի Շերսում... Այսօր կենտրոնի հիմնական խնդիրն է՝ ստանալ ցրադիմացկում նոր սորտեր, որովսպի այգեգործներն սիդոված չինեն աշնանը խաղողի վազեցը թաղել, որը շատ աշխատա-
սար ու քանկ է եւ ազդուած է խաղողի հնմարժեի վրա: Դենց այդ դմկարին հարցը լուծելու համար տարիներ ա-
ռաջ կենտրոնի ակադեմիկոս Սուրեն Պողոսյանը ձեռնարկեց նոր սորտերի սեղման աշխատանիները, որոնք ո-
րակական բարձր ցուցանիշից զատ
ցրադիմացկում էին, նաև չեն թաղ-
վուած, սնկային հիվանդությունների դեմ էլ բուժման կարիք չեն գտնու...

Դաջորդ կարեսոյ խնդիրն է սահմալ
որակական բարձր ցուցանիշներով
դժողատումների սորտեր, աղափովելով
տարեկան միջին բերքածվությունը։
Գիտական կենտրոնի հիմնական
նորարարն է օգնել ֆեռներներին սա-
նալու բարձր բերք։ Դենց այս երկու
ճյուղերը՝ խաղողագործությունը և
դժողաբուծությունը զյուղատնտեսու-
թյունուն ամենաեկամբարերն են եւ
ինչ ծախսեր են ուղարկնուած։

Զամանակի է, որ նաև կարելու գիտական միակ կենտրոնը մինչեւ 2000 թ. կուտակված հարկերի դասառվ այսօր կանգնել է կործանան եղին... 15 միլիոն հողի վաճ է կուտակվել: Եզնաժամի տարիներին ինստիտուտի հողատարածուած ջրի վարձի (որը դոմուով անգամ չի հասել իր դիրքի դասառվ), էթեկտրաներգիայի 5 միլիոն դարտի դասառվ անգամ դատարան են կանչվել...

Ովեմ եւ որտեղ կարող են
փոխանակման կետեր բացել

Ինչուս տեղեկացանք ԿԵՆՏՐՈՆԱ-

ժողովի փոխանակման անհրաժեշտությունը:

Ինչ վերաբերում է լիցենզավորվող անձանց գործունեության համար սահմանված՝ տարածի 50 մետր հեռավորության դահանջին, աղա այդտեղ հանվել է նաև միակ բացառությունը։ Այդ դահանջը չէ տարածվում այն փոխանակման կետերի վրա, որոնք արտարժույթի առ ու վաճառքի գործունեությունն իրականացնելու էին 2000 և տարած ունեցող հյուսանոցների, օդանավակայանների, եկու կամ ավելի հարկ ու-

Եցող առեւտի կենտրոնների տարեցնությունը՝ 50 մետր հեռավորության դահանջը դարսադիր կլինի այս դեմքում նույնացնելու:

ԿԲ լրատվական ծառայությունից տեղեկանում ենք նաեւ, որ կանոնակարգից հանվել է 3 տարվա աշխատանքային փորձ ունեցող անձանց առանց որակավորման վկայականի փոխանակման կետում որդես աշխատակցի գրանցելու դրույթը: Քիչու անձինք մինչեւ 2008 թվականի մարտի 25-ը դեմք է դիմեն Կենտրոնական բանկ՝ որակավորում ստանալու նորատակով:

U. U.

Պեղատներում վաճառվող
սննդային կենսահավելումները
չեն վերահսկվում

Դեղին կասկածամտությամբ վերաբերվող հիվանդությունը հատկապես հետևությամբ գայթակղություն է և նորովորով։ Դրանք իրավ կարող են նոյաստել այս կամ այն հիվանդության բուժմանը, համաղատախան դրական փոփոխություններ առաջացնել այս կամ այն օրգան-համակարգում։ Այսինքն, այս իմաստով, չեն տարբերվում դեղամիջոցներից։ Առավել եւս եթե դրանց դիտակներին ցուցում-հանճնարարականներ կան այս կամ այն հիվանդության բուժման վերաբերյալ։ Բայց եթե դեղերի վերահսկողությունը դետական մակարդակի խնդիր է, առաջ սննդարձին կենսահավելումները դուրս են ամեն տեսակ հսկողությունից։ Իրողությունն անմիջականութեն բխում է արտադրողի շահերից եւ ուղղակիութեն հարվածում է սղառողի շահերին։ Վաճառվող ամենաբազմազան տեսականին ոչ սերտիֆիկացվում, ոչ աբորտոր հետազոտությունների, ոչ իդիոմատիկանության է ենթակցվում։ Այսուամենայնիվ, մեծ մասն ակտիվութեն գովազդվում ու բարգվում է, թե իետեր չեն, թե անվճառ են եւ այլն։

Գրանցվում կամ սերտիֆիկացվում սրան, նա դարձաղես ասաց, որ դեղասերում վաճառվող ամեն ինչը իրենք չեն կարող վերահսկել։ Որ եթե այդուս վարվեին, դեղասերում վաճառվող անձեռողիկներն ել դիտի վերահսկեին։

Մյուս կողմից սանդարձների ազգային ինսիտուտում եւս սննդային կենսահավելուաները չեն սերտիֆիկացվում, հավանաբար, նկատի առելով դրանց դեղաբանական ներգործությունը։ Դրանք չկան սերտիֆիկացվող աղբանակների ցանկում։ Ինսիտուտի ոչ դարենային աղբանակների բաժնի մեջ Արտակ Չահրազյանը եւս համոզված է, որ սննդային կենսահավելումների վերահսկողությունը դիտի կարգավորվի օրենքով։

Դեղերի մասին օրենքի նախագծում այս խնդիրը կա, բայց նախագծից հանելու առաջարկներ են արկում։ Ժամանակին «Վիժն» անունով հայտնի ֆիրմային այսօր ավելացել են տասնյակները, որոնք սննդային հավելումների բիզնեսով են զբաղված։ «Տյան-Շին», օրինակ, գրանցված ֆիրմա է, բայց նրա ներ-

Այսօր ողջ աշխարհում դեղամի-
ոցների կեղծութը գլոբալ հիմ-
ախնդիր է, եւ բացառված չէ, որ
լեզին տարիներին Ռուսաստանում
և ԱՊՀ երկրներում լայնորեն կիրառ-
վող սննդային կենսահավելութերը
և կեղծվեն:

Դեղործակալությունում, օրի-
ակ, անցած տարիներին նմանօդի-
ակ դատրաստովների ստուգումնե-
րի ժամանակ դրանց քաղադրության
եջ հայտնաբերվել են բոլյատելի
ափաբանակները գերազանցող
յութեր: Խոկ դա նշանակում է, որ
իհանգամայն հնարավոր է այս կամ
պայմանագրի վրա նրանց

Առողջապահության նախարարությունը չի վերահսկում այս հավելամենքի ներկրությունը: Բայց դա ոչ թե անկության, այլ օրենքի անկատական ինչից է: Օրենսդրությունը որեւէ երբ չի կարգավորվում այն միջավայրը, որում հայտնվել են սննդային և նեսահավելությունները: Եթե առողջապահության նախարար Նորայր Դաշտանը կատարի իր պատասխանը, ու ինչու թափանցիկ կատարի այս պատասխանը:

**6-ամյա աղջիկը ընկել է
Աերեղ գետը**

Արտակարգ իրավիճակների վարչության լրատվական կենտրոնից տեղեկա-
ամբ, որ հունիսի 20-ին, ժամը 18:30-ի սահմաններում Լոռու մարզի Գու-
արք գյուղի հասկածուած Դերեղ գետն է ընկել Վանաձոր խաղաի ընակիչ,
1989 թ. ծնված Արմինե Դարությունյանը։ Որոնողական աշխատանքները շա-
հակապուա են։

